

KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ VE KAFKASYA

Tutku DİLAVER

Analist

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ) 38. Dışişleri Bakanları konseyi 27 Haziran 2018 tarihinde toplandı. Erivanda yapılan toplantıya üye ülkelerin çeşitli düzeylerde temsilcileri katıldı.[1] Toplantı sonunda, dönüşüm usulüne uygun olarak, başkanlık Ermenistandan Azerbaycana geçmiş oldu. Diğer yandan, örgüte bağlı bir kuruluş olan KEİ Parlamenterler Meclisi (KEİ-PA) başkanlığı 22 Haziranda Tiranda düzenlenen toplantı sonucunda Ermenistana devredildi.[2] Bu vesileyle örgütü ve önünde duran fırsatlar ile engelleri geçmiş dönem başkanı Ermenistan ve Kafkasya özelinde değerlendirmekte yarar bulunmaktadır.

1992 yılında Karadeniz bölgesinde barış, istikrar ve refah ortamının sağlanması amacı ile ekonomik temeller üzerine inşa edilen KEİ, kuruluşundan bugüne bölgesel ticaretin geliştirilmesini hedeflemektedir. KEİnin karar organı Dışişleri Bakanları konseyidir ancak KEİ-PA Dışişleri Bakanları konseyine tavsiye verebilme yetkisine sahiptir. Ayrıca KEİnin KEİ-PA dışında, İş Konseyi, Ticaret ve Kalkınma Bankası ve Karadeniz Etütleri Uluslararası Merkezi olmak üzere üç bağlı kuruluşu daha bulunmaktadır.[3]

Bölgedeki mevcut olan dondurulmuş çatışmalar ve anlaşmazlıklar, örgütün kurulduğu yıldan beri devam etmektedir. Karşılıklı bağımlılık ilişkileri kurarak bölgedeki nihai barış ortamının sağlanması hedeflenmiş olsa da henüz bu konuda bir ilerleme kaydedilebilmiş değildir. Örgütün kuruluş belgesi olan İstanbul deklarasyonunda belirtilen serbest ticaret bölgesinin kurulabilmesi hedefi de üye ülkeler arasında yaşanan anlaşmazlıklardan ve çıkar çatışmalarından etkilenmektedir. KEİnin kurulduğu coğrafyanın eski Sovyetler Birliği coğrafyası olması nedeniyle bölgede dondurulmuş pek çok sorun ve anlaşmazlık bulunmaktadır. Rusya ve Gürcistan arasındaki Osetya ile Abhazya sorunu, Rusya-Ukrayna-Kırım sorunu ve Ermenistanın Dağlık Karabağı işgali bu sorunlardan bir kaçıdır. Böyle bir coğrafya üzerinde kurulan KEİnin bu sorunlardan bağımsız bir şekilde hareket edebilmesi ise pek mümkün görünmemektedir. KEİnin 25. Yıldönümünde İstanbulda düzenlenen zirve toplantısında Cumhurbaşkanı Erdoğan, KEİnin sorunların çözümünde daha etkin bir rol alabileceğine dikkat çekmiştir.[4]

22 Mayıs'ta düzenlenen zirvenin ardından Kasım 2017'de Kievde düzenlenen KEİ-PA toplantısının sonuç belgesinde yer alan, bölgesel ve küresel ihtilafların, toprak bütünlüğüne, egemenliğe ve bağımsızlığa saygı çerçevesinde çözülmesi gerektiği[5]

şeklinde bir ibarenin yer aldığı görülmektedir. Ancak söz konusu ibareye Ermenistan tarafından, örgütün prensiplerine aykırı olduğu gerekçesiyle itiraz edilmiştir. Örgütü siyasi emellerin dışında tutarak ekonomik bağımlılığı artırmak gerektiği ifade edilse de, bugün gelinen noktada dondurulmuş sorunların varlığının yatırımları da etkilediği görülmektedir.

Dağlık Karabağ sorunu özelinden bakıldığında, Ermenistanın süregelen işgali Azerbaycan ile sınırının kapalı olması anlamına gelmektedir. Bu durum KEİnin hedeflerine zıt bir durum oluşturmaktadır. Ermenistanlı yetkililerin 38. KEİ Zirvesi öncesinde ve sonrasında yaptıkları açıklamalar, Ermenistanın mevcut durumu değiştirmeden KEİ faaliyetlerini yürütmeyi amaçladıklarını göstermektedir.[6] KEİnin siyasallaştırılmaması gerektiğini ve bu konuların örgütün yetki alanına girmediğini belirtmişlerdir.[7] Ancak Ermenistanlı yetkililerin söylemlerine tezat bir şekilde, Ermenistanın KEİ daimi temsilciliğinin web sayfasında Ermeni soykırımı iddialarına[8] ve Dağlık Karabağ sorununa[9] yönelik bilgilere yer verilmektedir. Bu durum, örgütün siyasileştirilmesine karşı oldukları yönündeki söylemler ile çelişmektedir. Yakın zamanda kadife devrim gerçekleştiren ve farklı bir yönetimin başa geçtiği Ermenistanda, yeni yöneticilerin bu söylemi devam ettirmemesi ve dış politika pratiklerinde değişikliğe gitmeleri gerekmektedir.

OBOR (Bir Kuşak Bir Yol) projesi, genişletilmiş Karadeniz havzasındaki yeni fırsatları artırmaktadır. Örneğin, Güney Kafkasyadan, iki ayrı güzergâh geçmektedir. (Trans-Hazar Hattı ve Basra Körfezi- Karadeniz Hattı[10]) Diğer yandan, KEİ üyesi olan Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya ve Sırbistan aynı zamanda OBOR 16+1 ülkelerindedir. Dolayısıyla OBOR, KEİnin hedeflerini ilgilendiren bir proje halini almıştır. OBOR projesi kapsamında özel bir temsilcisi bulunan KEİnin projeye dair adımlar atabilmesi için, özellikle OBOR güzergâhında mevcut olan anlaşmazlıkların çözülmesine ihtiyaç vardır.

Sonuç olarak, KEİnin ve ona bağlı çalışan örgütlerin uzun vadede belirlenen hedefleri doğrultusunda ilerleyebilmesi için bölgesel istikrarsızlık oluşturan konuların çözülmesi gerekmektedir. Bölgesel kalkınma ve refah açısından KEİnin misyonunu gerçekleştirebilmesi, bölge ülkelerinin tamamının yararına olacaktır.

[1] Erivandaki KEİÖ zirvesine Türkiye ve Azerbaycan da katılacak, *Sputnik Türkiye*, 26 Haziran 2018. <https://tr.sputniknews.com/dunya/201806261034030360-erivan-keio-zirvesi-turkiye-azerbaycan/> (erişim: 02 Temmuz 2018)

[2] Ermenistan KEİ Parlamenterler Asamblesi dönem başkanlığını üstlendi, *News.am*, 22 Haziran 2018. <https://news.am/tur/news/458045.html> (Erişim: 02 Temmuz 2018)

[3] T.C. Dışişleri Bakanlığı Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ), *T.C. Dışişleri Bakanlığı Resmi İnternet sitesi*

, http://www.mfa.gov.tr/karadeniz-ekonomik-isbirligi-orgutu-kei_tr.mfa (Erişim: 02 Temmuz 2018)

[4] KEİ Zirvesi, Erdoğan'ın konuşmasıyla başladı, *Sputnik Türkiye*, 22 Mayıs 2017. <https://tr.sputniknews.com/turkiye/201705221028550935-erdogan-kei-zirvesi-acilis-konusmasi/>

[5] KEİPA, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Palamenter Asamblesi'nin Kuruluşunun Yirmi Beşinci Yıldönümü konulu Asamble Deklarasyonu, 29 Kasım 2017, Kiev, *Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenterler Asamblesi Resmi internet sitesi*. <http://www.pabsec.org/documents.asp?id=4&hl=tr> (Erişim: 02 Temmuz 2018)

[6] Meclis Bşk. yard.: Ermenistan, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütünün politizasyonuna karşı, *News.am*, 26 Haziran 2018. <https://news.am/tur/news/458657.html> (Erişim: 02 Temmuz 2018)

[7] Ermenistan Dışişleri Başkan Yardımcısı, KEİ örgütünü siyasileştirme çabaları eleştirdi, *Ermeni Haber*, 27 Haziran 2018. <https://www.ermenihaber.am/tr/news/2018/06/27/Ermenistan-Karadeniz-Ekonomik-İşbirliği/132203> (Erişim: 03 Temmuz 2018)

[8] Ermenistan KEİ Daimi Temsilciliği, Nagorno Karabakh, *Ermenistan KEİ Daimi Temsilciliği Resmi internet sitesi*, <http://www.bsec.mfa.am/en/karabagh/> (Erişim: 02 Temmuz 2018)

[9] Ermenistan KEİ Daimi Temsilciliği Genocide Recognition, *Ermenistan KEİ Daimi Temsilciliği Resmi internet* <http://www.bsec.mfa.am/en/genocide/> (Erişim: 02 Temmuz 2018).

[10] Benyamin Poghosyan, Chinas OBOR Initiative: Opportunities for the South Caucasus, *Emerging Europe*, 03 July 2018. <https://emerging-europe.com/voices/chinas-obor-initiative-opportunities-for-the-south-caucasus/> (Erişim: 05 Temmuz 2018.)

Yazar Hakkında :

Tutku Dilaver, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden 2015 yılında mezun olmuştur. 2020 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalına bağlı Kafkasya Çalışmaları Programında tezli yüksek lisansını tamamlamıştır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

2017 Ağustos ayında Avrasya İncelemeleri Merkezinde (AVİM) başladığı 6 aylık uygulamalı eğitim programını tamamlamış, Misafir Araştırmacı olarak AVİM □ katılmıştır. 2019-2023 yılları arasında AVİM'de Analist olarak çalışmıştır.

Atıfta bulunmak için: DİLAVER, Tutku. 2026. "KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ VE KAFKASYA." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2018 / 60. Temmuz 12. Erişim Haziran 28, 2026. <https://avimbulten.org/tr/Yorum/KARADENIZ-EKONOMIK-ISBIRLIGI-ORGUTU-VE-KAFKASYA>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır